

te uiten in gebaren, klanken, woorden of — langs een omweg — door middel van het harde materiaal. De beweging is de onwillekeurige begeleidster van het innerlijk gevoel.

Nog vóór men er aan dacht tonen te vormen en harmonisch te verbinden, vóór men het woord als symbolische vertolker der gemoedsbeweging gebruikte, drukte men die door gebaren uit.

De eigenaardige bekoring, die van deze lichaamsbewegingen uitging, trof de natuurliefden even goed als het de macht der tonen deed: zij dansten en zongen.

De natuurdans als instinctieve uiting van levensvreugde is de grondslag van de latere kunstuitingen der volken.

Terwijl de muziek door klanken, de poëzie door het woord en de plastiek door de materie zich uitsprekt, heeft de danskunst het menschelijk lichaam als materiaal en werkt door houdingen en bewegingen onmiddellijk op de fantasie. De vorm is haar inhoud en zonder ander hulpmiddel dan het lichaam bereikt zij haar doel. Muziek leerde haar de harmonie der beweging, herhaling in schoone evenmaat (eurhythmie). En toen de behoefte ontstond, den dans een dieperen zin te geven, schonk poëzie hem de gedachte. Op dat stadium is uit den oorspronkelijken natuurdans de serieuze tragische danskunst ontstaan, die de direkte voorgangster van het drama is.

Algemeen werden bij de klassieke en bij

de Oostersche volken de dansen door meerderen tegelijk uitgevoerd en daardoor werd voor uitvoerenden en toeschouwers beiden de behoefte aan orde en regelmaat te sterker gevoeld. „Le principe d'ordre rythmique”, zegt Grosse in zijn „Débuts de l'art”, „domine l'art des peuples les moins civilisés de la même façon que celui des nations les plus avancées” *). Rhythmus heeft overal dezelfde weldadige uitwerking op de menscheit. Rhythmus is de volgens bepaalde wet-

ten geordende beweging en bestaat in de geregelde herhaling van eenzelfde grond-element, onverschillig of dit klank, gebaar of lijn zij.

„Geen enkele „mensen-groep „vormt een afge- „zonderd geheel; „geen onoverko- „melijke oceanen „scheiden de vol- „ken: zij vereeni- „gen zich alle „langs geheimzini- „ge wegen”. Wellicht spreekt die innerlijke éénheid van geest en de gelijkheid

DANS DER GODIN OUDZOMÉ (NAAR EEN JAPANSCH PRENT).

der evolutie-stroomen bij verschillende rassen en volken het duidelijkst door hunne sagen en mythen. De nauwe samenhang tusschen godsvereering en dramatische kunst — waartoe in zijn hoogere ontwikkeling ook de dans behoort — blijkt treffend uit vele oeroude verhalen, het schoonst wellicht uit dat van de Indiërs over hun lievelingsheld Krishna. Het

*) „Het beginsel van rhythmische evenmaat beheerscht de kunstuitingen der minst beschaafde volkeren evengoed als die der meest ontwikkelde natiën.”